

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG LEGFELSŐBB BÍRÓSÁGA

mint felülvizsgálati bíróság

Gfv. IX. 30. 002/2011/6. szám

A Magyar Köztársaság nevében!

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság dr. Somogyi Henrietta ügyvéd által képviselt **felperesnek**, dr. Pál György ügyvéd által képviselt **I. rendű, II. rendű**, valamint a dr. Gácsi Zoltán ügyvéd által képviselt **III. rendű alperesek** ellen szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Kiskőrösi Városi Bíróságnál 3.P.20.096/2009. szám alatt indult s a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 4.Gf.40.202/2010/6. számú ítéletével befejezett perében az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság mint felülvizsgálati bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 4.Gf.40.202/2010/6. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg 15 nap alatt az I-II. r. alpereseknek mint együttes jogosultak 30.000 (Harmincezer) forint felülvizsgálati perköltséget.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felülvizsgálati kérelem szempontjából irányadó tényállás szerint a III. r. alperes igazgatóságának 2003. március 31-2005. július 1. között 7 tagja volt, ezen időtartam alatt az I.r. alperes volt az igazgatóság elnöke. A III. r. alperesnek 2003. októberében 48 tagja volt, tagok voltak többek között az I. és II. r. alperesek, valamint a felperes is, a felperes ezentúl hitelezője is volt a III.r. alperesnek.

A III.r. alperes 2003. október 6-án tartott közgyűlésén hozott 12/2003.(X.6.) számú közgyűlési határozat megállapította, hogy a III.r. alperes évek óta veszteséges gazdálkodást folytat, így vagyonértékesítésre kényszerül. Megállapította továbbá, hogy a

szövetkezeti tagok és kívülálló üzletrész tulajdonosok részéről igény merült fel az üzletrészeknek a szövetkezet részéről történő megvásárlására, ezért általános jellegű értékesítési felhatalmazást adott az igazgatóság részére. Kimondta, hogy amennyiben megfelelő pénzeszköz áll a szövetkezet rendelkezésére, megkezdődhet a tagok üzletrészeinek névértéken történő felvásárlása azzal, hogy ha nagy mennyiségű üzletrész felvásárlására érkezik ajánlat, úgy meg kell határozni azt az összeget, ameddig a szövetkezet - a pénzügyi fedezet ismeretében - vállalja az üzletrészek azonnali megvásárlását és kifizetését. A határozat végrehajtásával a közgyűlés az igazgatóságot bízta meg és jogosította fel.

Az igazgatóság a fenti közgyűlési határozat alapján kérte a tagokat, hogy az üzletrész értékesítési szándékukat 2003. november 15-éig jelentsék be. A felperes a 2003. november 14-én kelt nyilatkozatában bejelentette, hogy az összesen mintegy 6,2 millió forint névértékű üzletrészt a szövetkezetnek vételre felajánlja.

A III. r. alperes igazgatósága a 32/2003.(XI.25.) szám alatt hozott igazgatósági határozatában akként rendelkezett, hogy a szövetkezet a tagjaitól névértéken, tagonként 2,000.000 Ft értékhatárig vásárolhat üzletrészeket.

Az I. és a II.r. alperesek - mindketten a III. r. alperes tagjai (a II. r. alperes az I.r. alperes édesanyja) - között 2003. október 4-én üzletrész adásvételi szerződés jött létre, amelyben az I.r. alperes eladta a II. r. alperesnek a III.r. alperesben lévő szövetkezeti üzletrészt 1,200.000 Ft vételár ellenében, amelyet a II. r. alperes 2004. január 5-én tovább értékesített a III. r. alperesnek.

A III. r. alperes 2005. szeptember 23-ától felszámolás alatt áll.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság a felperes korábbi keresete alapján a 10.G.40.105/2006/35. számú ítéletében a III. r. alperes és a II. r. alperes között 2004. január 5-én létrejött üzletrész adásvételi szerződés jóerkölcsebe ütközését, ezáltal semmisségét állapította meg.

A Szegedi Ítéltábla Gf.I.30.390/2007/4. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. Az volt a jogi álláspontja, hogy a perbehozott szerződés jóerkölcsebe ütközése önmagában nem állapítható meg. A felperes a 2003. október 4-ei és a 2004. január 5-ei szerződéseket egy folyamatként kívánta értékelni, amelynek első eleme az I.r. alperes üzletrészeinek átruházása volt, valójában azt minősítette maga a felperes is jóerkölcsebe ütközőnek. Ez utóbbi szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt azonban keresetet nem terjesztett elő.

A felperes a jelen perben benyújtott módosított keresetében az alperesek között létrejött fenti két adásvételi szerződés semmisségének megállapítását, és a semmisség jogkövetkezményeként az eredeti állapot helyreállítását kérte. A keresetét a Ptk. 200. §-ának (2) bekezdésére, a szerződések jóerkölcsbe ütközésére alapította. Arra hivatkozott, hogy az I.r. alperes az igazgatóság elnökeként a perbeli adásvételi ügyleteket megelőzően ismeretekkel rendelkezett arról, hogy a III. r. alperes a tagjaitól az üzletrészeket névértéken vissza fogja vásárolni és visszaélt azon ismeretével, hogy az igazgatótanács 2,000.000 Ft-ban limitálja a visszavásárlást. Ezen tények ismeretében kötötte meg többek között a II.r. alperessel mint közeli hozzátartozójával a 2003. október 4-én kelt adásvételi szerződést, kijátszva ezzel a 2,000.000 Ft-os határértéket. E tranzakcióval elérte, hogy a mintegy 5,000.000 Ft névértékű üzletrészenek vételárához teljes egészében hozzájutott. A fenti cél, valamint a szerződéskötések körülményei miatt a szerződések jóerkölcsbe ütköznek, ezért mindkét szerződés semmis.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

A Kiskőrösi Városi Bíróság az 5.P.20.129/2008/7. számú ítéletében az I. és II.r. alperesek közötti szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresetet elutasította, a felperes, valamint a II. és a III. r. alperesek tekintetében pedig végzéssel a per megszüntetéséről rendelkezett.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság végzésével, illetve ítéletével az elsőfokú bíróság végzését, ítéletét hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

A megismételt eljárásban a Kiskőrösi Városi Bíróság a 3.P.20.096/2009/17. számú ítéletében a keresetet ismételten elutasította.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság a felperes fellebbezése folytán hozott 4.Gf.40.202/2010/6. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Elfogadta az elsőfokú bíróság álláspontját, miszerint a perbehozott adásvételi szerződések semmisségének megállapítására irányuló kereset elbírálásához a szerződéskötések körülményeit komplexen kellett vizsgálni. A feltárt bizonyítékok azonban a másodfokú bíróság álláspontja szerint sem voltak alkalmasak az I-II. r. alperesek által kötött szerződés semmisségének megállapítására. A másodfokú bíróság megítélése szerint a limitálás szükségessége már a 2003. szeptemberi, októberi igazgatósági, felügyelőbizottsági

üléseken is felmerült, továbbá felmerült a 2003. október 6-ai közgyűlés alkalmával is. Kellő körültekintés mellett így a szövetkezeti tagok is megfelelő ismereteket szerezhettek a III. r. alperes azon tervéről, hogy a gazdasági helyzetére is figyelemmel csak bizonyos összeghatár erejéig vásárol fel üzletrészt a tagoktól. A 2003. október 6-án tartott közgyűlési határozatból a pontos értékhatár nem derült ki, de a cél, a limit bevezetése igen. A felperes a közgyűlésen nem vett részt, ez nem értékelhető az alperesek terhére. Az üzletrészek adásvételére kötött szerződések vonatkozásában nem lehetett egyértelmű következtetést levonni azok jóerkölcsebe ütköző jellegére. Azt pedig, hogy a perbehozott szerződések megkötésére ténylegesen nem 2003. októberében, hanem novemberben került sor, a felperes bizonyítékot felhozni nem tudott.

A jogerős ítélet ellen a felperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, amelyben annak hatályon kívül helyezését - tartalma szerint - az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a kereset teljesítését kérte. A másodfokú bíróság által elkövetett jogszabálysértést a Pp. 206. §-ában foglaltak megsértésében jelölte meg.

Előadta, hogy a másodfokú ítélet tényállása részben hiányos, részben iratellenes, illetve a bíróság a megállapított tényekből okszerűtlen következtetésekre jutott.

Hivatkozott arra, hogy a Bács-Kiskun Megyei Bíróság ítélete azt tartalmazza, miszerint a szövetkezeti tagok és kívülálló üzletrész tulajdonosok részéről igény merült fel az üzletrészek szövetkezet által történő megvásárlására. Ezzel szemben tény az, hogy a szövetkezet igazgatósága a tagság részére kiküldött kérdőívvel mérte fel a tagságnak a szövetkezet jövőjével kapcsolatos elképzeléseit, a kérdőívre érkezett beadványok egyike sem tartalmazott tagi javaslatot az üzletrészek szövetkezet által történő megvásárlására.

A 2003. október 6-ai közgyűlésen a tagság jelenlévő része valóban megszavazta a szövetkezet által történő üzletrész vásárlás lehetőségét. A vezető tisztségviselők e közgyűlésen félrevezető tájékoztatást adtak a jelenlévő tagoknak és az ott elhangzott ígéreteik alapján hozta meg a tagság az üzletrész felvásárlását engedélyező döntését.

Az is megállapítható, hogy az I.r. alperes a ténylegesen 38,73 %-ot érő üzletrészt édesanyja a II.r. alperes közbeiktatásával 100 %-os értéken vásároltatta meg a III. r. alperessel. Ez az eljárás a szövetkezettel szembeni hitelezői igények kielégítését veszélyezteti, ezáltal a jóerkölcsebe ütközik.

Vitatta, hogy a szövetkezeti tagok kellő körültekintés mellett megfelelő ismerettel rendelkezettek arról, hogy a III. r. alperes tervei szerint csak bizonyos összeghatár erejéig vásárol fel a tagoktól üzletrészeket. A 12/2003.(X.6.) számú közgyűlés határozat

azon kitétele, miszerint "amennyiben nagy mennyiségű üzletrész eladására kerül ajánlat, meg kell határozni azt az összeget, ameddig a szövetkezet vállalja az üzletrész azonnali megvásárlását és kifizetését" több módon értelmezhető azaz, hogy egy maximum összeg kerül meghatározásra, amelyen belül a vásárlásra sor kerülhet, amelyet összességében fordít a szövetkezet üzletrész vásárlásra; és jelenthette azt is, hogy az egy tagtól felvásárolható üzletrész maximumát állapítja meg. A hivatkozott közgyűlési határozat tehát nem egyértelmű.

Előadta, hogy valóban nem vett részt a 2006. október 6-ai közgyűlésen, a kiküldött meghívóban szereplő napirendi pontok nem tartalmazták, hogy a közgyűlésen az üzletrész értékesítés, illetőleg a vagyonértékesítés kérdését is vitára bocsátják. Ennek előzetes ismeretében nyilvánvalóan részt vett volna a közgyűlésen. Sétrelmezte, hogy a bíróság a mérlegelési körében nem értékelte a felperes előadását, miszerint személyesen több alkalommal kért tájékoztatást az I.r. alperestől, azonban tájékoztatást vagy nem, vagy csak hiányosan, részlegesen kapott.

Helytelenül állapította meg a másodfokú bíróság a felperes bizonyítási kötelezettségének mértékét azzal, hogy azt "kétséget kizáró" fokhoz kötötte. A felperes által benyújtott bizonyítékok együttes és okszerű mérlegelésével a szerződés tényleges megkötésének 2003. novemberi időpontja tényszerűen megállapítható lett volna.

Sétrelmezte, hogy az eljáró bíróság megállapította, miszerint a felperes maga is rendelkezhetett az I.r. alperes által birtokolt többletinformációval. Mindezek alapján kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatásával a perbehozott szerződések érvénytelenségének megállapítását.

Az I.r., II.r. alperesek felülvizsgálati kérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. A III. r. alperes nem tett észrevételt.

-.-.-.-

A Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 4.Gf.40.202/2010/6. számú másodfokú ítéletét a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül, és azt a felhozott okokból nem találta jogszabálysértőnek.

A felperes a keresetében valamint az I-II. rendű alperesek között 2003. október 4-én valamint a II. és III. rendű alperesek között 2004. január 5-én létrejött üzletrész adásvételi szerződések jóerkölcsbe ütközés miatti semmiségének megállapítását kérte.

Állította, hogy a szerződés kötések egyékes folyamatként vizsgálva állapítható meg, miszerint a perbehozott szerződések sértik a jóerkölcsöt. Az I. r. alperes mint a III. r. alperes vezető tisztségviselője a gazdasági nehézségekkel küzdő III. r. alperes tényleges anyagi helyzetének pontos ismeretében, a tervezett határozatok tartalmának előzetes ismerőjeként, e többletinformációkat kihasználva, a közgyűlés jóváhagyási kötelezettségének megkerülésével valamint a 2,000.000 Ft limithatár kijátszásával jutott hozzá az egyébként 38 % tényleges értékű üzletrészenek mintegy 5,000.000 Ft-ot kitevő névértékéhez, ami alapot ad az adásvételi szerződések jóerkölcsbe ütközésének megállapítására.

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint sem volt megállapítható a perbehozott szerződések jóerkölcsbe ütközése.

A Ptk.200.§-ának (2) bekezdése szerint semmis a szerződés, ha nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközik. A kialakult bírói gyakorlat szerint jóerkölcsbe ütközik az a szerződés amelyet ugyan jogszabály nem tilt, de többek között az elérni kívánt cél, illetőleg a szerződés tárgya nyilvánvalóan sérti az általánosan elfogadott erkölcsi normákat és ezáltal az általános társadalmi megítélés egyértelműen tisztességtelennek minősíti.

A szerződés jóerkölcsbe ütközését megalapozó körülmények fennállását a Pp.164.§-ának (1) bekezdése szerint a felperesnek kellett bizonyítania. A felperes által felhozott körülmények ennek bizonyítására nem voltak alkalmasak.

Tény, hogy az I. r. alperes mint a szövetkezet vezető tisztségviselője ismerte annak vagyoni helyzetét. Arról azonban, hogy a szövetkezet hosszú idő óta veszteséges gazdálkodást folytat a tagoknak, így a felperesnek is tudomása volt. A 2003. október 6-án tartott közgyűlésen előadott és a közgyűlés által elfogadott beszámoló szerint a 2003. év első nyolc hónapjának gazdálkodási vesztesége 14 millió Ft volt, amelyet a szövetkezet csak a vagyonának értékesítéséből tudott fedezni. Az, hogy a tagok egy része kérte az üzletrésze megvásárlását ugyancsak ismert volt, a 2003. október 6-án tartott közgyűlésen is hivatkoztak rá. Az is tudott volt, hogy a szövetkezet az üzletrész vásárlást is a vagyonának értékesítéséből kívánja finanszírozni.

A szövetkezet gazdasági nehézségeinek a perbehozott szerződések jóerkölcsbe ütközése szempontjából nem volt jelentősége, ahogy annak sem, hogy ténylegesen hány %-os értéket képviseltek az üzletrészek a névértékhez képest. A szövetkezet az üzletrészeket névértéken kívánta megvásárolni, és vásárolta meg. Az eljáró bíróságok az üzletrészek valóságos értékét nem vizsgálták, de arra

a fentiek szerint nem is volt szükség a releváns tényállás megállapítása és az érdemi döntés szempontjából.

A felperes csak állította, de nem bizonyította, hogy az I. és II.r. alperesek közötti adásvételi szerződés megkötésére nem a szerződésben megjelölt időpontban, 2003. október 4-én, hanem 2003. novemberében került sor. Az elsőfokú bíróság tájékoztatta a felperest az őt terhelő ezzel kapcsolatos bizonyítási teherről, ennek ellenére fenti állítását nem bizonyította, ahogy arra a perben eljáró bíróságok helyesen rámutattak.

A fent kifejtettekből következően azt kellett vizsgálni, hogy helytálló-e a felperes azon állítása, miszerint 2003. október 4-én a felperes többlet információkkal rendelkezett és ezekkel élve/visszaélve kötötte meg a szerződést a jóerkölcsbe ütközően.

A perben eljáró bíróságok és a Legfelsőbb Bíróság megítélése szerint is nem merült fel értékelhető adat arra, hogy a perbehozott szerződés megkötéséig - 2003. október 4-ig - konkrét döntés született volna az üzletrészek visszavásárlásáról, annak korlátairól, ezáltal az I. r. alperes a többi taghoz képest olyan többletinformációkkal rendelkezett volna amelyekkel visszaélve turpis szerződést köthetett volna. A hivatkozott közgyűlésig az sem volt biztos, hogy az üzletrészek megvásárlására valóban sor kerül. A vásárlást a közgyűlés feltételhez kötötte. A vásárlásra csak akkor kerülhetett sor, ha megfelelő pénzmennyiség halmozódik fel, a limitálás szükségességét pedig - a mérték megjelölése nélkül - a később beérkező eladási ajánlat mennyiségéhez, annak forrásigényéhez kötötte a közgyűlési határozat. A tagoknak és a külső üzletrész tulajdonosoknak 2003. november 15-ig kellett az ajánlatukat benyújtani, ennek ismeretében a 2003. november 25-én kelt igazgatósági határozatban döntöttek a felvásárlási összeg limitálásáról és annak mértékéről. Az I-II. rendű alperesek az adásvételi szerződést 2003. október 4-én, azt megelőzően kötötték, hogy a közgyűlés döntött volna az üzletrészek megvásárlásáról, annak feltételeiről.

A jóerkölcsbe ütközésnek a szerződés megkötése időpontjában kell fennállnia. Nincs bizonyítva, hogy az I. r. alperes a szerződés megkötésekor olyan többletinformációval rendelkezett volna, amelynek felhasználásával jóerkölcsbe ütköző szerződést köthetett. A 2,000.000 Ft-os vételi limit a szerződéskötéskor még nem volt kialakítva, így nyilvánvaló, hogy a szerződés nem célozhatta annak megkerülését sem.

Az sem nyert bizonyítást, hogy az I. r. alperes a szerződést a közgyűlési jóváhagyási kötelezettség megkerülése céljából kötötte. Mind az I. mind a II. r. alperes tagja volt a szövetkezetnek, így a közöttük létrejött adásvételi szerződéshez nem volt szükség a közgyűlés jóváhagyására. Nem volt olyan előre látható vagy

feltételezhető ok - különösen nem bizonyított ok -, amely arra utalt volna a szerződés megkötésekor, hogy a közgyűlés megtagadja az I. r. alperesnek a szövetkezettel kötött adásvételi szerződésének jóváhagyását.

A felperes azon állítása, hogy az I.r. alperes mint a III.r. alperes vezető tisztségviselője nem adta meg számára a kért felvilágosítást a perbeli szerződések jóerkölcsbe ütköző voltának megítélése szempontjából jelentőséggel nem bír.

Ugyancsak nem volt vizsgálható, vizsgálandó jelen perben, hogy a 2003. október 6-i közgyűlés összehívására szabályszerűen került-e sor, a meghívó megszövegezése megfelelő volt-e. Ezen kérdés csak a III. r. alperes ellen a közgyűlési határozat hatályon kívül helyezésére irányuló és jogvesztő határidőn belül kezdeményezendő perben lett volna érdemben vizsgálható. A közgyűlési határozat esetleges hatályon kívül helyezése sem hatott volna ki annak megítélésére, hogy a perbeli szerződések jóerkölcsbe ütköznek vagy sem.

A kifejtettekre figyelemmel a Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 4.Gf. 40.202/ 2010/6. számú ítéletét a Pp. 275.§-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felperes felülvizsgálati kérelme sikertelen volt, ezért a Pp. 78.§-ának (1) bekezdése szerint köteles az I-II. rendű alpereseknek a felülvizsgálati eljárással okozott költségét megtéríteni. Az I. és II. r. alperesek felülvizsgálati perköltsége a 32/2003.(VIII.22.) IM r. 3. §-a (2) bekezdésének a/ pontja, valamint az (5) és (6) bekezdése szerint felszámítható, az ÁFA-t is tartalmazó ügyvédi munkadíjat foglalja magában, amely arányban áll a kifejtett ügyvédi tevékenységgel.

A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2011. március 16.

**Dr. Vezekényi Ursula s.k. a tanács elnöke,
Gyöngyösiné Dr. Gyugyei Klára s.k. előadó bíró,
Dr. Lőrincz Györgyné s.k. bíró**

A kiadmány hitelűl:

(PBné)